

Gegants mallorquins

Pau Tomàs Ramis

L'origen del gegant com a figura festiva és a la processó del Corpus durant l'Edat Mitjana. L'església volia donar a conèixer els passatges bíblics i per això, durant la processó de la festivitat, treia al carrer *entremesos*, figures i persones que representaven diversos episodis sagrats. La processó tenia una gran acceptació popular i d'entre totes les figures les dels gegants sobresortien per sobre les demés.

El transcórrer dels anys dugué també un reguitzell de prohibicions sobre els entremesos per creure's indignes pel culte a Jesucrist. S'havien convertit en representacions de gresca, havien perdut el sentit bíblic i s'anaren deslligant de la festivitat del Corpus. Moltes figures no superaren les traves imposades i s'abandonaren. Altres seguiren el seu camí, moltes vegades amb grans dificultats, i seguiren sortint pel Corpus o altres festivitats locals o patronals. Fins avui han arribat Cossiers, Cavallets Cotonos, Àguiles, Sant Joan Pelós... i Gegants.

Tot i que Joan Amades data la primera aparició d'un gegant al 1380 a Barcelona pareix que aquesta informació és poc fiable. Els autors actuals fixen com a data més probable el 1424 com a any de l'aparició de la primera notícia sobre un gegant com a figura festiva. En una relació dels elements que concorren a la processó del Corpus a Barcelona aquell any es recull la presència de: "*Lo rey David ab lo giquant*".

A Mallorca

Per trobar la primera referència de gegants a Mallorca hem d'esperar fins al 1630, quan a la processó del Corpus de Sóller hi participen un gegant i una geganta. A partir d'aquí recollim la presència d'aquestes figures a varis punts de l'illa. Al 1653 a Sineu, a les festes de sant Roc. Al 1734 al Corpus de Palma, amb quatre parelles de gegants. Al 1762 a Sant Llorenç, depenent encara de Manacor, hi trobam en *Puput*, el primer gegant mallorquí del que coneixem el nom. A finals de s. XVIII a Pollença s'hi documenta una colla que concorria a l'Octava del Corpus. També n'hi ha al 1823 a Manacor, entre els actes festius que fan els Pares Dominics per commemorar el retorn de Ferran VII. Al 1893 Lluçmajor també disposa d'una colla de gegants i caparrots que surten per Santa Càndida. Al 1897 l'Arxiduc ens parla de cinc gegant felanitxers que van a la processó del Corpus amb cavallets i un dimoni que obrien pas...

Algunes d'aquestes colles de gegants s'anaren renovant fins a arribar a avui (Manacor o Lluçmajor). Altres, en canvi, en algun moment perderen la tradició. Fou a les darreries del segle XX i en aquest segle XXI quan moltes colles han recuperat la festa, quan se n'han creades de noves i quan se n'estan fent, com a Binissalem o Campos.

Un espectacular ball de gegants mallorquins

Relació de gegants mallorquins*

Podem classificar els actuals gegants mallorquins en cinc grups segons el que representen:

El primer i més nombrós és el de parelles de pagesos. Els més antics són els d'Inca (Abdó i Maria) de 1928, el 1962 es feren els de Ciutat que es situen a Cort (Tòfol i Francinaina), el 1983 es fa un pagès a Son Rapinya, el 1987 els de Sa Pobla (Antoni i Margalida). El 1989 s'en fan a Alcúdia (Rampell i Pipella), a Lluçmajor (Miquel i Cànvida) i a Sant Llorenç (Jaume Belluguins i Angelina Trevolina) i al 1996 a Sóller (Antoni i Catalina). El 1999 s'encarregà per Palma una parella pagesa processional (Tomeu i Margalida) per acompanyar als gegants xeremiers, a Selva el 2002 (Pau i Rosa) i al 2005 a Son Espanyolet (Gaietà i Catalina). A més en trobam, de data i nom desconeguts, una parella a Felanitx i una altra a Sant Jordi.

Al segon grup inclouríem els gegants inspirats en personatges de rondalles, dites o llegendes. N'hi ha a Lluçmajor on al 1970 s'encarregà a València la construcció d'en Pere Taleca i la Fada Morgana i al 1971 de l'Amo de So Na Moixa i na Joanota. A Montuiri trobam la Reina Catalineta, propietat particular de Vicente Alberola (1994). A Alaró al 1995 es feu na Tomassa. A Sa Colònia de Sant Jordi hi ha una Reina i en Martí Tacó de 1997-98. Al 2000 el grup de Teatre de Magisteri (UIB) en va construir diversos per representar l'obra L'amor de les tres taronges. Al 2002 a Puigpunyent es fan el Bou i na Fàtima, i en Banyeta Verda i en Banyeta Vermella de Palma són de 2004.

El tercer grup el formen els que representen oficis tradicionals de cada localitat. En trobam a Inca (sabaters, 1994); a Capdepera, en Roc (pescador) i n'Esperança (llatadora) de 2003; i al 2005 s'en feren a Sineu (M^a dels Àngels, collidora de figues i Marc, ferrer) i a Mancor de la Vall (Joan, carboner i Llúcia, brodadora).

Un quart grup estaria format per personatges històrics. A Lluçmajor (Barba-rossa, 1970), a Calvià (Rei Jaume I i Violant d'Hongria, 1999), a Alaró (Cabrit i Bassa, 2000), i al Consell Insular de Mallorca (Jaume II i Esclaramonda de Foix fets el 2001 i Sanç I i Jaume III del 2002).

En Barba-rossa, l'Amo de So Na Moixa i la Bruixa Tavèn. Tres dels gegants de Lluçmajor

Al darrer grup, on s'inclourien els restants, hi trobam la parella processional més antiga de Mallorca: els de Manacor, en Vicenç (Moro, 1942) i na Catalina (Pagesa, 1933). La Bruixa Tavèn de Lluçmajor (1970), els xeremiers ciutadans (1973), una parella a Petra de 1980 o la figura d'un jove a Son Cladera (1983). Del 2002 són el gegant dimoni de Factoria de So de Santa Maria i Sa Siurella de Marratxí. Al 2004 es fan els xeremiers de Muro (Toni i Joan) i na Comas i en Comaro de Son Sardina, on també hi ha en Cosmet de l'any 2005, igual que en Toni (menestral) i na Mª Àngels (la cultura) de Pollença.

En total 74 figures que formen l'actual plantilla pel que fa al Món festiu dels Gegants a Mallorca, no tots ells processionals però sí d'una indiscutible bellesa estètica i simbòlica.

Pau Tomàs Ramis

*Les dades que oferim a continuació han estat elaborades amb la col·laboració de l'Arxiu Ferragut de Vilafranca del Penedès.

PER SABER MÉS:

AMADES, Joan;

Costumari català. El curs de l'any. Tom III Corpus-Primavera. Salvat editores, S.A. Barcelona 2001 (Tercera edició) pp. 3-156
Gegants, nans i altres entremesos. Costumari popular català
Direcció P. Pujol i Casademont. . Imprenta La Neotipia. Barcelona, setembre de 1934.

GRAU I MARTÍ, Jan;

Gegants. Terra nostra 37. Columna. Barcelona, gener de 1996.

JANER MANILA, Gabriel;

Les festes llunyanes J.J. de Olañeta, Editor. Palma 1999.

RAYÓ i FERRER, Miquel;

Dels gegants que rodolaven pel món, amb una breu notícia dels gegants de la sala. Edició de l'Ajuntament de Palma. Gener 1988.

Pàgines Web:

www.gegants.org

Revista digital:

El Món Geganter (Mensual, recepció gratuïta). Es pot sol·licitar l'enviament de la revista a elmongeganter@yahoo.es

Si teniu informacions relatives a les dades dels gegants registrats o d'altres gegants existents a l'illa de Mallorca podeu escriure a: dadesgegants@yahoo.es